

Børneløftet

**En stærk fremtid
starter med de små**

radikale

Radikale Venstres folketingsgruppe
September 2024

Børneløftet

Vores samfund er i ubalance. Mens mange voksne bliver rigere, bliver børn og unges liv fattigere: Alt for mange børn og unge mistrives, og de fællesskabende institutioner – vuggestuer, børnehaver, folkeskoler, fritidshjem og klubber - er i underskud. Overalt i Danmark har børn mistet tid og rum til at lege og indgå i stærke fællesskaber med hinanden.

Der er blevet talt meget om minimumsnormeringer, folkeskolereformer og inklusion. Men som forældre er det svært at mærke forbedringerne. Der er ikke kommet nok uddannede pædagoger, når vi henter vores børn i vuggestue og børnehave. Pædagoger udgør nu kun ca. halvdelen af personalet i landets dagtilbud. I skolen er børnene hverken blevet dygtigere eller glattere – tværtimod. Store dele af skoledagen foregår stadig stillesiddende i et klasselokale, på skærm og med test og eksamen som omdrejningspunkt for undervisningen. Det sker på trods af, at vi ved, at børn lærer og trives bedst i gode sociale relationer, når de udforsker, eksperimenterer og bruger deres kroppe. Hver femte underviser har ikke en læreruddannelse, og det går ikke bedre med inklusionen. I dag er der både flere børn med særlige behov i de almindelige klasser og flere børn på specialskole end for ti år siden, da folkeskolereformen blev indført. Vi taber børn allerede i folkeskolen, fordi de ikke kan slå til i skolens rammer og venter alt for længe på at få hjælp.

Samtidig med at skærmene har vundet frem i børn og unges liv, er fritidsordninger og klubber blevet beskåret med milliarder. Det betyder, at alt for mange børn efter skole sidder bag en skærm derhjemme eller i fritidsordningen, i stedet for at have fysisk og socialt samvær med andre børn. Vi overbeskytter børn i den virkelige verden, og underbeskytter dem i den digitale. Som forældre ser vi, hvad der sker, og vi reagerer på det. Stadig flere vælger de offentlige tilbud fra. Hver sjette familie har allerede sat arbejdstiden ned, fordi de ikke er tilfredse med kvaliteten i deres barns daginstitution og fritidstilbud. Hver fjerde forælder til et barn med en psykiatrisk diagnose bliver selv sygemeldt.

Hvis den udvikling fortsætter, knækker samfundskontrakten. Det er selve fundamentet under vores samfund, der er på spil. Danmark bygger på, at vi går i klasse med hinanden på kryds og tværs og gør os umage for

at give alle børn lige muligheder. Men i længden kan ingen leve med at aflevere børn med ondt i maven og stress gennem dagene med en følelse af utilstrækkelighed og usikkerhed om, hvorvidt vores børn har det godt. Beskeder på Aula om, at der mangler personale. Børnene kommer hjem og har igen haft vikar eller været i konflikt i frikvarteret. På arbejdet, hvor vi når for lidt, mens vi samtidig føler, at vi henter børnene for sent og derhjemme, hvor mange af os kæmper med finde balancen mellem samvær og skærm.

Det handler om flere ressourcer, men også om at bruge dem rigtigt. Vi har på alle niveauer lavet for mange regler og mål i stedet for at fokusere på det allervigtigste: Voksnes tid og nærvær med børn. Det er kritisk for alle børn, men særligt de mindste og socialt udsatte børn er afhængige af voksenkontakt, for at trives og danne gode relationer.

I Radikale Venstre støtter vi de mange forslag om at indrette et nyt arbejdsliv med en bedre balance til børnefamilierne og mulighed for at tage sig af sine børn, når de er syge. Men den debat må ikke skygge for, at næsten alle Danmarks børn fortsat vil tilbringe de fleste af døgnets vågne timer uden for familien. Det gavner samfundet, og derfor skylder samfundet også at levere bedre rammer for alle børn i alle aspekter af børns liv. Ligesom vi skylder forældrene, at de kan gå på arbejde med ro i maven.

Derfor er der brug for en plan B. Vi har alle muligheder for at gøre det bedre, for der er meget at bygge på: Vi har dedikerede pædagoger, lærere og ledere, der brænder for deres fag. Vi har dedikerede forældre. Men der er brug for en ny balance i det, vi bruger vores ressourcer på og en ny tilgang til børns leg og læring. Vi foreslår en ny generationskontrakt, hvor vi giver et historisk økonomisk løft på 15 milliarder kroner om året til vores børns institutioner, skoler og frie tid:

- **Vi vil have vuggestuer og børnehaver med uddannede pædagoger.** Hvor alle børn bliver set, og kan være i små grupper, så der både er fokus på fællesskabet og det enkelte barn.

- **Vi vil have veluddannede lærere med god forberedelsestid.** Så de kan få alle børn med, være der i frikvarterne og komme mere ud af klasse-lokalet.

- **Vi vil afsætte de ressourcer, der skal til for at lykkes med inklusionen.** Så flere børn kan få hjælp i den almene undervisning, før de har det så skidt, at de har brug for et specialiseret tilbud.

- **Vi vil have mindre fokus på bedømmelse og mere plads til at eksperimentere og udforske.** Så der bliver færre mål, test og prøver og mere rum til at turde at lave fejl og øve sig.

- **Vi vil give alle børn gode fritidsinstitutioner og fællesskaber uden for skolen.** Så de har steder, hvor der er voksne, der vil dem, hvor de ikke skal præstere, og hvor de kan være sammen med venner.

- **Vi vil have mindre skærm og mere leg og natur.** Så børn leger mere med hinanden i fysiske fællesskaber, og får understøttet deres grundlæggende interesse for natur.

Det er Radikale Venstres løfte til alle børn i Danmark. Over de næste ti år vil vi styrke jeres fællesskaber og løfte jeres udvikling. Vi vil skabe langt bedre vilkår for, at I kan lege frit og vildt og gå på opdagelse i naturen. Det store løft finansierer vi gennem vores generationskontrakt i den radikale 2030 plan. Det fulde børneløfte er ambitiøst og vil tage tid at gennemføre. Men vi vil starte nu, så alle børn kan mærke en forskel allerede fra næste år. God læselyst.

Indhold

Vuggestue, dagpleje og børnehave – fra underskud til overskud . 8

- Faste pædagoger hele dagen 9
- Flere og bedre uddannede pædagoger 10
- Skolestart i august for alle børnehavebørn 11
- Styrkelse af den pædagogiske udvikling 12

Skole – fra bedømmelse til begejstring 14

- Bedre forberedelsestid og flere lærere og pædagoger i klassen . . . 16
- Mindre skærm og mere fællesskab 18
- Færre test og prøver 19
- Gratis skolemad 20
- Bedre indeklima 21
- Flere uddannelsesmuligheder for lærere 21
- Flere børn på efterskole 22

Fritid, leg og natur - fra skærm til fællesskab 24

- Fritidshjem op til 6. klasse 26
- Klubber med længere åbent 27
- Mere leg på vejen og flere bemandede byggelegepladser 28
- Stærkt civilsamfund og frivilligt foreningsliv 29

Økonomioversigt 31

- Finansiering 31

Vuggestue,
dagpleje og
børnehave.
Fra underskud
til overskud

Prøv at forestille dig: Når du afleverer dit barn om morgenen, bliver I mødt af den faste pædagog, der er ved at gøre klar til dagens udforskning i naturen. Når du kommer tilbage om eftermiddagen dufter der af nybagte boller på gangen. Du åbner døren ind til stuen, og ser dit barn opslugt i leg. Pædagogen har tid til roligt at fortælle dig om barnets dag.

Desværre er der for få forældre, der får billeder som dette i hovedet, når de tænker på deres børns vuggestuer eller børnehaver. Års besparelser og overstyring slår tydeligt igennem, og vores børn betaler prisen i dagtilbud, der hverken er gode for børnene eller de voksne. Halvdelen af landets daginstitutioner lever ikke op til lovkravet om minimumsnormeringer. Blot en ud af ti vuggestuer har i dag god kvalitet, hvor børnene har en god relation til de voksne, hjælpes ind i legen og har gode materialer og legetøj. Faktisk er kvaliteten af det pædagogiske læringsmiljø utilstrækkelig eller ligefrem ringe på fire ud af ti stuer for de 0-2 årige landet over. De voksne beretter om, at de er alene med alt for store børnegrupper, og er tvunget til at skulle vælge mellem børn, der græder og børn, der skal skiftes.

Det er, hvad vi tilbyder de allermindste og allervigtigste, vi har. Det er en fattig sandhed for et af verdens rigeste lande. Danske børn er længere tid i daginstitution end noget andet sted i verden. 30-40 timer om ugen fra børnene kun er ni måneder gamle eller yngre. Derfor er det helt afgørende, hvordan børnene har det i den lange tid, de er væk fra forældrene, og vi ved fra forskning og fra institutioner med høj pædagogandel, at kvaliteten stiger markant, når de voksne er uddannede. Det giver gode læringsmiljøer, hvor der både er fokus på fællesskabet og det enkelte barn. Pædagogerne kan koncentrere sig om den børnegruppe, de står med, uden at skulle bekymre sig om den resterende børneflokk, hvilket skaber mere nærvær og opmærksomhed til børnene, og fremmer børns udvikling og trivsel.

Vi vil have daginstitutioner, hvor man som forældre afleverer sit barn med ro i maven, fordi det er et godt sted være. Hvor alle børn har gode pædagoger, der har tid til at gøre det, de er bedst til. Hvor der er små børnegrupper, så alle kan få hjælp til at komme ind i legen sammen med andre børn. Et sted hvor børn trives og udvikler sig, og hvor dagene er fulde af maling, musik, leg og meget mere natur. Vi vil:

Faste pædagoger hele dagen

• Tre ud af fire voksne i daginstitutioner skal være pædagoger.

75 pct. af de voksne i landets daginstitutioner skal være uddannede pædagoger eller under uddannelse til pædagog eller meritpædagog. Så den

pædagogisk kvalitet er høj og pædagogerne får bedre mulighed for at forberede gode aktiviteter. Mange medhjælpere gør en vigtig forskel for børn hver dag, og vi vil gerne give dem gode muligheder for at uddanne sig til pædagog. Derfor vil vi have lovkrav om pædagogandel og uddannelsesstillinger i alle vuggestuer og børnehaver, hvor medhjælpere kan uddanne sig til pædagoger eller pædagogiske assistenter.

• **Børn skal kunne være i en lille gruppe med en pædagog hele dagen.** Vi vil afsætte ressourcer til, at der kan være pædagoger nok på stuerne til, at børnene kan være i små grupper både formiddag og eftermiddag. Små grupper er afgørende for det pædagogiske arbejde, der bidrager positivt til børns udvikling, til at bryde negativ social arv og mindske udadreagerende adfærd. Vi vil derfor fordoble økonomien i aftalen om minimumsnormeringer, så normeringen på 1:3 i vuggestuen og 1:6 i børnehaven bliver til virkelighed og ikke kun ord på papir.

ØKONOMI: Det koster 3 mia. kroner at få 75 pct. uddannede pædagoger og små børnegrupper hele dagen.

Flere og bedre uddannede pædagoger

• **Pædagoguddannelsen skal være proppet med pædagogik, fag, stemning og ånd.** De studerende skal have flere undervisningstimer, så de får tid til både at lære praktiske, musiske og kreative færdigheder, samt at lære at forstå børns behov, tilrettelægge meningsfulde og omsorgsfulde pædagogiske aktiviteter, hvor legen, kreativiteten og den fysiske udfoldelse i et trygt børnefællesskab er i centrum. Derudover vil vi investere i værksteder og praktikvejledere.

• **Pædagogerne skal kunne blive ekstra dygtige.** Derfor vil vi åbne flere uddannelsesveje ved at give alle pædagoger ret til gratis videreuddannelse på en pædagogkandidat.

• **Gratis merituddannelse.** Det skal være gratis for medhjælpere og assistenter at tage en pædagoguddannelse. Vi vil desuden bruge den gratis merituddannelse som et værktøj til at bryde med kønsstereotype uddannelsesvalg og skabe større diversitet blandt det pædagogiske personale. Den

gratis merituddannelse skal blandt andet tiltrække flere mænd til børnehaver og vuggestuer ved at give gode muligheder for sporskifte fra uddannelser, der i dag er mandsdominerede herunder håndværksfag.

- **Dygtige dagplejere.** Vi ønsker, at alle dagplejere med tiden uddanner sig til pædagogiske assistenter, og vi vil derfor sætte konkrete mål sammen med kommunerne professionshøjskolerne, FOA m.fl. og sætte penge af til uddannelsesindsatsen.

- **Fri pædagoguddannelse.** Vi er glade for Den Frie Lærerskole i Ollerup, der inspirerer skoleudviklingen i Danmark, og derfor ønsker vi også en fri pædagogskole. Det er vigtigt for Radikale Venstre at få gode pædagoguddannelser i hele landet, og derfor vil vi oprette Den Frie Pædagogskole med det dobbelte formål at uddanne pædagoger og ledere med høj pædagogisk og praktisk-musisk faglighed og samtidig vise vejen for de øvrige pædagoguddannelser. Den Frie Pædagogskole skal bygges op omkring praktisk-musiske værksteder og have rødder i højskoletraditionen.

ØKONOMI: Vi afsætter sammenlagt 430 mio. kroner til at virkeliggøre uddannelsesinitiativerne. Pengene kommer oveni de 200 mio. kr. årligt, som Radikale Venstre med aftalen om minimumsnormeringer fik afsat til uddanne pædagoger mv.

Skolestart i august for alle børnehavebørn

- **Vi vil afskaffe forårs-SFO**, der for mange steder er en spareøvelse. På den måde starter børn kun i skole én gang, som Rådet for Børns Læring anbefaler. Samtidig vil vi gerne bygge videre på de gode erfaringer, der er gjort i de forskellige ordninger gennem årene, i et forsøgs- og udviklingsarbejde om den gode skolestart.

ØKONOMI: Det koster 250 mio. kr. årligt at afskaffe førskolen og sikre at børn har børnehavenormering frem til skolestart.

Styrkelse af den pædagogiske udvikling

• **Indtil børn bliver seks år, skal de lege hele tiden.** I 2017 fik vi skrevet leg og børneinitierede aktiviteter ind i dagtilbudsloven, og nu er tiden til at tage næste skridt og fremme den pædagogiske udvikling af vuggestuer og børnehaver ved at videreudvikle det pædagogiske grundlag og læreplaner, på samme måde som vi har fået fagfornyelsen i skolen.

• **Det skal i højere grad være jeres børnehaver.** For os handler familiepolitik ikke om at passe børn hjemme, men om at forældre får ejerskabet til børns trivsel og udvikling tilbage. Vi er glade for selvejeformen og ønsker at fremme faglig ledelse og stærkt forældreengagement. Som en del af det pædagogiske udviklingsarbejde vil vi derfor kortlægge barrierer for at udbrede selvejende vuggestuer og børnehaver og styrke forældrebestyrelser og faglig ledelse i alle institutioner.

• **Frikommuneforsøg skal udbredes til alle kommuner.** Frihedsforsøgene har skabt bedre tid til det faglige pædagogiske arbejde til glæde for både børn og personale. Vi ønsker at give alle 98 kommuner mulighed for at lave frihedsforsøg på børne- og skoleområdet, så de får et større lokalt handlerum og langt større frihed til at afprøve nye løsninger, som kan mindske bureaukrati og frigive mere tid til det pædagogiske arbejde.

ØKONOMI: Vi afsætter 10 mio. kr. årligt til at styrke det pædagogiske udviklingsarbejde.

Faktaboks

- Hver fjerde pædagog er den eneste med en pædagoguddannelse på sin stue, og mange steder er der stuer helt uden pædagoger.
- Fra 2021-2022 var kun 6 ud af 1.720 de ekstra voksne, der blev ansat i landets dagtilbud, uddannede pædagoger.
- Ansøgningerne til pædagoguddannelsen falder årligt, og samtidig stiger frafaldet blandt de studerende. De seneste ni år er antallet af kvote 2 ansøgninger til pædagoguddannelsen mere end halveret.
- Særligt om morgenen og fra middag frem til klokken cirka 15 er der gennemsnitligt et højt antal børn per voksne i institutionerne – mellem klokken 7.45 og 8.15 er der eksempelvis mere end 11 børnehavebørn per voksen, mens der i vuggestuen er over fem børn per voksen.

Skole. Fra
bedømmelse
til **begejstring**

Prøv at forestille dig: Dit barn kommer hjem og fortæller dig, at du skal lade være med at koge bøggerne så længe. Hun er i køkkenet i denne uge for at lave dagens ret til hele skolen. Telefoner, computere, iPads og portalundervisning er ikke længere hverdag. Vikarer er en sjældenhed. Lærerne har god tid til at forberede sig og gode muligheder for at bruge mange forskellige materialer i undervisningen og tage på oplevelse i naturen, byen og i lokalsamfundet. Dine børn har undervisning, som engagerer alle. Det er sjovt at gå i skole.

Langt de fleste forældre vil rigtig gerne folkeskolens ideal om at sikre alle børn en lige chance og gode fællesskaber med andre børn, der ikke ligner dem selv. Men vi vil som forældre også gerne have, at vores børn får de bedste muligheder, gode venner og dygtige lærere. For mange forældre er ved at miste tilliden til, at folkeskolen kan levere netop dét. Bekymringen er reel.

Lærerne mangler tid, materialer og frihed til at lave spændende undervisning og gode frikvarterer. Skolerne mangler ressourcer til at hjælpe flere børn i den almene undervisning, lave mellemformer eller andre inklusionsfremmende tiltag. Folkeskolen er underlagt et utal af test, regler og mål, der skal sammenligne børn op imod et smalt normalbegreb. Alt for store dele af undervisningen foregår indenfor i klasselokalet, hvor børn ikke lærer nok, og hvor de har svært ved at opretholde ro, fordi den stillesiddende undervisning strider imod børns måde at tilegne sig viden og færdigheder på. Vi taber børn allerede i folkeskolen, fordi de ikke kan slå til i skolens stadig snævrere rammer.

Børn, der kommer fra ressourcetsvage hjem, får mindre ud af folkeskolen og uddannelsessystemet generelt. I gennemsnit får mere end fire elever i hver klasse særlige støtteindsatser, mens endnu flere har brug for hjælp, men ikke får den. Op mod hver sjette elev forlader stadig folkeskolen uden at kunne det grundlæggende: Læse, skrive og regne.

Inklusion er et rigtigt ideal, der kræver, at man afsætter de nødvendige ressourcer, så den almene undervisning stadig kan tilrettelægges på en måde, der er god for alle børn. Det er ikke tilfældet i dag, og det får problemerne til at vokse sig unødigt store. Vi ved, at der i dag er børn, der ender i massiv mistrivsel, hvor det kunne have været undgået, hvis de havde haft trygge og inkluderende fællesskaber med nærværende voksne, der havde mulighed, tid og overskud til at understøtte fællesskabet og hjælpe det enkelte barn langt tidligere. Ligesom at der er mange eksempler på, at forældre opsøger at få diagnosticeret deres børn i et forsøg på at få hjælp. Det afspejler sig i

de generelle tal om, at flere og flere børn og unge får stillet en psykisk diagnose – 37 procent flere på bare ti år. Det er nu omkring 15 procent af alle børn under 18 år, der bliver diagnosticeret med en psykisk lidelse, og børn mellem 12-24 år får i stigende grad medicin mod ADHD, søvnproblemer og depression.

Det er en alarmerende udvikling, og den nuværende regering har ikke leveret løsningerne på, hvordan vi gør folkeskolen så god, at den også i fremtiden vil være det foretrukne valg for langt de fleste forældre - uanset hvor de bor. Der mangler penge og frisind i den skolepolitik, der føres fra Christiansborg, og det er børnene, der betaler prisen i klassefællesskabet.

I Radikale Venstre mener vi, at inklusionsudfordringerne skal løses ikke kun med psykiatri men også med pædagogik og didaktik. Vi skal have vendt underskud til overskud og skabt en folkeskole, der er et bedre sted at være for alle børn! For små og store. De krøllede og de forsigtige. Dem, der kan selv, og dem, der har brug for en hånd i ryggen.

Vi drømmer om en folkeskole, hvor lærerne har tid til at forberede god undervisning, og hvor der kan være to voksne i klassen. En skole, hvor børn er meget mere ude af klasseværelset. Hvor der er fysiske bøger at læse i og materialer at bygge med, og hvor børn ikke er passive tilhørere, men har indflydelse på undervisningen. En folkeskole med oplevelser, natur, lejr tur og skolemad. Vi vil have flere glade børn hjem fra skole, der har lært en masse nyt, leget med venner og fået hjælp, når de havde brug for det. Vi foreslår:

Bedre forberedelsestid og flere lærere og pædagoger i klassen

• **Vi vil lykkes med inklusionen.** Vi vil tilføre folkeskolen de ressourcer, der skal til for, at lærere og pædagoger har tid til at forberede sig, hjælpe børn med det samme og være der i frikvarterne. Ifølge Børns Vilkår er tre ud af fire børn i 4. og 7. klasse kedede af at gå i skole pga. lange skoledage, kedelig undervisning, skældud og en oplevelse af ikke at kunne være sig selv i klassen uden at blive drillet eller mobbet. Skolen skal bygge på et børnesyn om, at børn gør det bedste, de kan, og vi skal netop fokusere på, hvad børnene kan, i stedet for det, de ikke kan. Vi skal anerkende og understøtte og hjælpe børn i stedet for at skælde ud eller straffe. Det betyder:

• **Det skal være muligt at være to voksne i klassen i halvdelen af timerne i skolen.** Vi vil sikre, at skolerne har ressourcer nok til, at der er overskud i klasseværelset og rum til både at få løst konflikter fra frikvarteret og hjælpe med opgaverne i timen. Børn skal have hjælp med det samme, før problemerne vokser sig til mistriivsel, skolefravær og diagnoser. Det er vigtigt, at skolen selv har friheden til at fordele ressourcerne på den måde, der giver bedst mening på skolen. Nogle steder vil ressourcerne kunne fordeles jævnt ud over klasserne, andre steder vil man tænke i mellemformer og måske i stedet have brug for at støtte ekstra meget i indskolingen eller lave mindre klasser. Vi vil flytte fokus fra det enkelte barn til at hjælpe en hel klasse. Vi står på et børnesyn om, at alle har ret til at være i klassen, og så er det skolens opgave at tilføre klassen det, den behøver, for at det kan lade sig gøre på en god måde.

• **Lærerne skal have ordentlig tid til at forberede god undervisning.** Det er vigtigt for børns generelle trivsel og skoleglæde og for inklusionen af alle børn, at de har venner og indgår i et fællesskab. Men det er mindst ligeså vigtigt, at barnet har faglig trivsel og ikke føler sig dum eller forkert. Det kræver, at lærerne har ressourcer til at lave inkluderende undervisning, hvor alle børn bliver set og får hjælp, samt at der er tid til løfte den omfattende opgave med at have kontakt med forældre. Meningsfuld undervisning kræver medbestemmelse og inddragelse af elevernes perspektiver, og derfor skal lærerne i tæt samarbejde med skoleledelsen have ressourcer til at kunne sikre en ordentlig inddragelse af eleverne.

• **Børn skal have en voksen at snakke med.** Hvis vi skal lykkes med at inkludere flere børn i folkeskolen forudsætter det et skifte fra at betragte det enkelte barns udfordringer som et individuelt problem, der kræver diagnosticering og henvisning til et segregeret specialundervisningstilbud, til at se på de udfordringer og tilhørende løsninger, der er for fællesskabet i klassen. Vi vil have skolepsykologer med pædagog- og lærerbaggrund på skolen, så elever, forældre og lærere kan få hjælp med det samme og ikke skal vente månedsvis på hjælp fra eksempelvis PPR.

• **Mere undervisning ud af klasselokalene.** Vi ved fra 100 års forskning, at børn lærer og udvikler sig positivt gennem sociale samspil, nysgerrig udforskning, eksperimenteren og leg med plads til kropslig udfoldelse og forskellige udtryksformer. Derfor skal der være ressourcer til, at undervisningen i folkeskolen fremover kan foregå mindre i klasselokalet og langt mere ude i naturen og rundt i lokalsamfundet, så flere børn føler at de lykkes i skolen.

ØKONOMI: Det koster 4,7 milliarder årligt at gøre det muligt at få to voksne (lærere og pædagoger) i halvdelen af alle timer. Vi vil binde pengene i den nyoprettede timebank i skolen, hvoraf den ene milliard kommer fra den såkaldte lærermilliard aftalt med finansloven fra 2020. Ressourcerne sikres således til at få flere lærere, men samtidig med lokal frihed på den enkelte skole til at bruge ressourcerne, som det giver bedst mening for netop deres elever og lærere.

Mindre skærm og mere fællesskab

I dag betyder pressede kommune budgetter, at der skæres på meget af alt det, der gør det sjovt og lærerigt at være barn i folkeskolen, og som styrker klassefællesskabet og dermed inklusionen af flere børn. Det vil vi lave om på.

- **Sluk for skærmen.** Digitale teknologier gør positive forskelle for børn i skolen, når de bliver brugt med et klart fagligt og pædagogisk formål. Men alt for meget undervisning bliver ensformig og kedelig, fordi lærerne ikke har tid til at forberede sig. Det gælder ikke mindst for undervisning, der foregår på en skærm eller trækkes fra læringsportal. Det er der ingen, der bliver gladere eller dygtigere af. En klasse er et fællesskab, hvor elever og lærere skal fordybe sig i fagene sammen. Børn skal bruge kroppen, høre historier og skabe og opleve i fællesskab - ikke sidde bag hver sin skærm. Når børn udvikler og skaber noget sammen - eksempelvis et teaterstykke eller en metode til at udregne rumfang, så styrker det både elevernes læring og fællesskaber.

Mobiltelefoner, iPads og Chromebooks skal ud af indskoling, og de større elever skal have varieret undervisning. Vi vil derfor indføre en ny vejledning om, at mobiltelefoner ikke medbringes i indskoling og alene inddrages med et fagligt eller pædagogisk formål på mellemtrin og i udskoling, samt at al undervisning i indskoling, over 75 pct. af undervisningen i hvert fag på mellemtrinnet og over halvdelen af undervisningen i hvert fag i udskoling skal være analog. Så vi får mindre skærm og mere oplevelse og fantasi.

- **Spændende undervisning kræver ordentlige materialer.** Derfor skal retten til at indkøbe undervisningsmaterialer flyttes tilbage til skolerne, som den plejede at være.

• **Alle skoler skal have 1.500 kr. pr. elev om året til at skabe levende undervisning og fællesskabende oplevelser.** Vi vil sikre, at skolerne har råd til at understøtte lærerne i at kunne prioritere det, som de vurderer, de skal bruge for at tilrettelægge meningsfuld og varieret undervisning og give alle børn gode oplevelser, der styrker fællesskabet. Det kan være alt fra at tage bussen på tur, sætte en musical op på skolen, købe gode materialer ind til fagene eller noget andet. Vi vil også gerne understøtte, at alle klasser har muligheden for at sove sammen hvert år. Det kan gøres ved alt fra soveposer på skolen til større ture på lejrskole. Skolerne skal frit kunne råde over pengene, så midlerne kan understøtte det enkelte lærerteam.

• **Kunst og kultur.** Alle børn og unge skal kunne møde kunstnere i skolen, se teaterforestillinger og høre koncerter hvert år. Vi vil løfte børnekunst og -kultur fra enkeltstående projekter ved at skabe en stærk organisering, som vi kender fra idrætten med DGI og DIF. Vi ønsker, at det i fremtiden skal være en profession, hvor man som kunstner kan blive ansat i folkeskolen og lære eleverne at være medskabere af kunst og kultur - og udnytte de potentialer for at lære, udforske og udtrykke holdninger, som kunsten har.

ØKONOMI: Vi afsætter 765 mio. kroner om året svarende til ca. 1.500 kr. pr. elev til at give skolerne mulighed for at indkøbe materialer, give børnene fællesskabende oplevelser og overnatninger sammen. Det koster 100 mio. kr. årligt at have to-tre kunstnere ansat i hver kommune.

Færre test og prøver

• **Vi vil afskaffe nationale test og mindske betydningen af karakterer ved at afslutte folkeskolen på en ny måde.** Børn skal glæde sig til at gå skole hver dag og deltage i undervisning, der er så sjov og fri, at de bliver opslugt og får lyst til at lære mere.

I dag er for meget af undervisningen styret af test og bedømmelse. Det rammer både dannelse, inklusion og børnenes fællesskaber. Det meste af udskolingen handler om terminsprøver, karakterer og eksamen og helt ned på mellemtrinnet går alt for store dele af undervisningen med at forberede børnene til test. Det skaber et unødigt pres på børn, og dræber deres mod på at stille "dumme" spørgsmål, fejle og lære af det. Derfor vil vi helt afskaf-

fe de nationale test og i forbindelse med arbejdet med fagfornyelsen samle skolens parter om at finde en ny og anden måde at afslutte skolen end med en traditionel eksamen. Ligesom vi vil styrke individuel uddannelsesvejledning. Vi vil åbne uddannelsesdøre og give børn tro på sig selv og mod på fremtiden.

Så længe der er adgangskrav til ungdomsuddannelserne, skal det være den højeste karakter på tværs af standpunkts- og afgangskarakterer, der gælder på eksamensbeviset.

Gratis skolemad

• **Vi vil indføre gratis skolemad til alle børn i folkeskolen.** Børns sundhed og trivsel er ulige fordelt fra start af og vores muligheder i livet afhænger stadig i alt for høj grad af vores postnummer og forældres uddannelsesbaggrund. Børns madpakker er betinget af forældres valg og muligheder. Vi vil derfor bidrage til at mindske negativ social arv og fremme alle børns sundhed, trivsel og læringsbetingelser ved at give alle børn i folkeskolen et sundt, bæredygtigt og mættende måltid hver dag. Det er afgørende, at måltiden bliver gratis og pædagogisk, så det indtages i et forpligtende fællesskab. Det vil have en væsentlig betydning for børns udviklingsmuligheder både mentalt, fysisk og socialt. Skolemad er nemlig ikke kun en fordel for socialt udsatte elever. Et dagligt måltid - hvor man lærer at vente på hinanden, taler om maden, og er fælles om det at spise sammen - vil komme alle børn og unge til gavn. Derudover er skolemad et oplagt værktøj til at introducere børn for grønne alternativer og lære dem om råvare. Vi mener, at skolemaden skal følge de officielle kostråd og i videst mulige omfang være økologisk.

ØKONOMI: For at sikre at ordningen etableres med så gode effekter som muligt, vil vi som anbefalet starte med en forsøgsordning i en række udvalgte kommuner med geografisk spredning. I 2030 skal 1/3 af skolerne have skolemad i 2030, i 2033 skal 2/3 af skolerne have skolemad, og i 2035 skal alle skoler have skolemad. Det koster 1,2 mia. kr. i 2030 stigende til mindst 3 mia. kr.

Bedre indeklima

- **Det skal være slut med klamme toiletter.** Et godt fysisk læringsmiljø er en forudsætning for at kunne lære. Det påvirker indlæringssevne, trivsel og sundhed for de lærere, der skal lave undervisning og børnene, der skal deltage i den. Derfor giver det ingen mening, at mange skoler eksempelvis stadig har toiletter, der er så ulækre, at eleverne holder sig for at undgå at bruge dem.

Vi har længe kendt til problemerne med indeklima, og 9/10 danske skolebygninger er opført før, der kom lovkrav til indeklima. Derfor halter mange skoler fortsat efter både ift. energirenovationer, tung luft, larm, lys mv. De enkelte skoler har meget forskellige udfordringer, og behovene kan spænde fra mindre tiltag som hyppigere rengøring over større renoveringer. Det er investeringer, der kan være langvarige, meget dyre og svære for kommunerne at finde penge til i pressede kommunebudgetter. Med dette initiativ ønsker vi, at flere kommuner kan komme i gang med mindre forbedringer af stor betydning på flere skoler nu og her.

ØKONOMI: Vi afsætter 200 mio. kr. årligt. Til indeklimaforbedringer i mindre skala. Pengene skal tildeles direkte til økonomisk trængte kommuner, hvor behovet er størst, og kan eksempelvis gå til at skolernes hygiejne- og sanitetsforhold, nyt inventar, mindre renoveringer eller andet.

Flere uddannelsesmuligheder for lærere

- **Vi vil gøre merituddannelsen gratis.** Vi har brug for flere dygtige lærere i vores folkeskoler. Med en gratis merituddannelse vil vi gøre det mere attraktivt for eksempelvis lærervikarer at uddanne sig til lærere, ligesom vi gerne vil tiltrække flere forskellige mennesker til læreruddannelsen. Det er en kæmpe styrke, hvis kunstnere, akademikere eller håndværkere finder deres vej ind i klasselokalet.

• **Vi vil give alle lærerstuderende ret til en lærerkandidat** og åbne nye karriereveje for lærere på skolen, så de dygtigste lærere ikke uddanner sig væk. På kandidaten skal de kunne specialisere sig i fagene eller nørde inden for områder som f.eks. inklusion og trivsel, nye teknologier, klima, natur mv., og blive faglige fyrtårne, som kan være med til at udvikle folkeskolen til fremtiden.

ØKONOMI: Vi afsætter 50 mio. kr. årligt til at realisere uddannelsesinitiativerne.

Flere børn på efterskole

• **Vi vil give 1.200 børn stipendier til et efterskoleophold.** Efterskoler er noget af det bedste, vi har i Danmark. De kan noget helt særligt med at danne unge, udvikle meningsfulde fællesskaber og lade unge møde hinanden på kryds og tværs. Forældre sender et barn af sted og får et ungt menneske hjem, der er blevet klogere på sig selv og på verden. Et ungt menneske, der har fået oplevelser og venner for livet. Vi skal værne om de unges pusterum, og give flere mulighed for at blive en del af et efterskolefællesskab.

ØKONOMI: Vi afsætter en pulje på 40 mio. kr. årligt til fripladser, så flere unge kan komme på efterskole. Midlerne skal finansiere 1.200 stipendier af 33.000 kr., der kan søges af familier med en husstandsindkomst på under 500.000 kr. årligt. Når ordningen har fået en vis volumen, vil vi målrette stipendieordningen yderligere.

Faktaboks

Hver tredje lærerstuderende falder fra under studiet, og hele 40 procent vælger efter fem år som lærer folkeskolen fra.

- Elevfraværet er eksploderet og på bare seks år er statens udgifter forbundet med skolevægning steget fra 9,3 mio. kr. til 1,8 mia. kr. i tabt arbejdsfortjeneste.
- Folkeskolernes økonomi er nu så presset, at skolebestyrelser landet over nægter at godkende budgettet. Der mangler penge til helt basale ting som at reparere huller i væggen, male eller udskifte ødelagt underlag på fodboldbanen. Ligesom at lejrskoler, busbilletter og ture i svømmehallen spares væk.
- 18 pct. af skoleeleverne keder sig tit i skolen, og næsten halvdelen oplever kun nogenlunde eller slet ikke, at de bliver klogere af at gå i skole.
- De dygtigste lærere underviser de mest ressourcestærke børn og i Danmark er vi stadig ligeså dårlige til at bryde den negative sociale arv som i USA.
- Vi ved, fra erfaringer med to-voksen timer, at det mindsker lærernes sygefravær og giver færre vikarer.
- Omkring hvert fjerde skolestartende barn har vanskeligheder på mindst ét motorisk område bl.a. fordi de sidder for meget ned.
- Hvert femte barn i 4. og 7. klasse har sjældent eller aldrig lyst til at gå i skole. Det skyldes især lange skoledage, kedelig undervisning, en oplevelse af ikke at kunne være sig selv i klassen uden at blive drillet eller mobbet, ligesom mange har en lærer, der skælder ud.

Fritid, leg og
natur. Fra skærm
til **fællesskab**

Prøv at forestille dig: Du skal hente dine børn på fritten, og du kan lige så godt lade være med at komme for tidligt. Dit barn skal først lige være færdig med at indspille et nummer, som de selv har skrevet, og som skal bruges til den store forårskoncert. På vejen møder du en klubpædagog, der vil ud og hænge med de unge på skaterrampen. I weekenden løber dine børn ud for at slæbe fodboldmål ud på vejen. I har sat et skilt op, så vejen nu er børnezone, hvor børnene trygt kan spille eller stå på rulleskøjter og tegne med kridt. At vi i det hele taget har indrettet flere byer med gode og udfordrende legepladser og mere natur.

Engang sendte vi børn ud at lege, når de larmede. I dag er vi ved at opdrage en generation til at gå ind på værelset med en skærm i stedet for. Vi skal finde en bedre balance mellem, at begrænse børn og unges brug af skærme samtidig med, at vi forbereder dem på en digital verden. Det er der bred politisk enighed om på Christiansborg. Men få diskuterer, hvad børnene så kan og skal bruge tiden på, når skærmene i højere grad fjernes. I Radikale Venstre foreslår vi markant mindre skærm i skole og fritid og samtidig en landsdækkende satsning på at få mere natur og leg ind i børnenes liv.

Børn er allergladest, når de leger, og det er gennem leg, at de helt grundlæggende sociale færdigheder dannes: De lærer at indgå i fællesskaber, forhandle, tilpasse sig og stå fast på egne grænser. I dag er børns leg langt mere overvåget og mindre risikofyldt end tidligere. Langt de fleste børn leger med forældre ved hånden og faldunderlag under fødderne. Alle børn er i udgangspunktet vilde med natur, de vil gerne rode i jord, røre ved dyr og lege udenfor. Men i dag kommer vi let til at slå den interesse ihjel tidligt i mange børns liv. Det skal der laves om på. Derfor skal vi som samfund tillægge leg mere værdi og ikke mindst de steder, hvor leg trives godt.

I fritidsinstitutionerne får alle børn et afbræk fra at skulle præstere fagligt. Her lærer børn at række ud, få venner, være i konflikt og genforhandle. De har en voksen at snakke med og får lov at dyrke interesser, nørde, eksperimenterer med nye ting og lege. Fritidspædagogikken har også en afgørende betydning for de børn og unge, der har det svært derhjemme eller kæmper med at finde en plads i skolen. For dem er timerne på fritten det eneste tidspunkt på dagen, hvor de reelt kan sænke skuldrene. Hvor de kan føle, at de er gode til noget, og at der er voksne, der kan lide dem og tror på dem.

Børns tro på sig selv er forudsat af, at andre også tror på dem. Fritidshjemmene og ikke mindst klubberne kan derfor også noget helt enestående både i forhold til at fremme trivsel og trykke fællesskaber samt at forebygge kriminalitet og socialt udsathed. Dygtige fritidspædagoger har en helt anden forbindelse til udsatte unge og tilbyder dem stærke og sunde fællesskaber

som alternativer til de kriminelle miljøer, som de ellers kan blive tiltrukket af. Klubpædagoger er opsøgende, og er der for de unge, som ellers er ensomme eller på vej ud i ballade.

Derfor er det en mindre katastrofe, at netop fritidspædagogikken er blevet beskåret med to milliarder kroner siden folkeskolereformen blev indført i 2013. 20 pct. af kommunerne har i dag ikke et klubtilbud, og flere steder foregår SFO'en i klasselokalet. Det går hårdt udover kvaliteten og et stigende antal forældre vælger fritidsinstitutionerne fra, hvilket betyder, at børnene bare går hjem efter skole, hvor alt for mange ender passivt bag en skærm.

Vi vil vende besparelser til investeringer med en samlet genopretningsplan for fritidspædagogikken. Vi drømmer om fritidshjem, hvor børn tigger om at få lov at blive bare ti minutter mere, fordi der er sjovt at være og gode værksteder. Vi drømmer om, at flere børn møder natur, om mere leg og mindre skærm. Gode klubtilbud i alle kommuner, hvor der er stærke ungdomsfællesskaber, dygtige pædagoger og åbent om aftenen. Vi vil sætte vores børn fri til at lege vildt, fordi det er sådan de lærer, trives og udvikler sig både fysisk og socialt. Vi vil skabe mere rum til, at børn kan lege frit både i byen og i naturen. Det kræver et opgør med en række regler, der i dag begrænser borgere, civilsamfund og kommuner, og en massiv investering i fritidshjem og klubber. Vi foreslår:

Fritidshjem op til 6. klasse

- **Mere leg, mindre skærm.** I dag holder alt for mange børn op med at lege i mellemtrinnet, sidder på telefonen eller går hjem. Derfor vil vi sikre at alle børn fremover kan gå i fritidshjem frem til 6. klasse, så der er et oplagt tilbud til alle børn, hvor små kan lære af de store, og de store kan blive ved med at lege.

Vi vil lave en 10 års plan for at genrejse fritidshjemmene med egne lokaler og egen ledelse. Så de eksempelvis kan have musikstudier og mulighed for at lade kreaprojekter stå i dagevis. Langt flere steder hvor der er dyr, bål og god adgang til natur. Det skal være slut med SFO'er i klasselokaler eller gangarealer. Vi vil have fritidshjem, som er en synlig anden verden end skolen. Her skal alle børn kunne sænke skuldrene, være en del af et fællesskab og prøve kræfter med en masse forskellige håndværk og finde ud af, hvad de kan lide og ikke lide, og dermed blive klogere på, hvem de er og gerne vil være.

Vi kan godt lide de gamle villaer, men der er ikke noget til hinder for, at fritidshjem kan have deres egne områder på skolens matrikel. Der findes eksempelvis gode eksempler på, at man på skoler med faldende børnetal har omdannet en fløj til værksteder til fritidspædagogikken. I det hele taget kan vi bygge videre på de seneste ti års gode erfaringer med samarbejde mellem skole og fritid eksempelvis ved, at man fortsat kan dele gymnastikhal og have pædagoger ansat begge steder.

- **Fritidshjem skal have deres egen lov.** Med et stærkt formål, der samtidig lukker det nuværende hul, hvor der ikke er noget lovkrav om fritidsinstitutioner på mellemtrinnet. Det ville være et kæmpe fremskridt for steder som eksempelvis Bornholm, hvor der i dag ikke findes et klubtilbud for børn på mellemtrinnet.

- **Vi vil igangsætte et pædagogisk udviklingsprogram** for fritidshjemmene, som skal sikre at børn og voksne i fremtiden møder pædagoger med høj faglighed. Vi vil understøtte den pædagogiske udvikling på hvert enkelt fritidshjem, sikre inddragelse af børns perspektiver og fremme netværk og inspiration mellem fritidshjemmene. Med udviklingsprogrammet ønsker vi, at skrue op for fagligheden og stoltheden hos fritidspædagoger og styrke deres stemme.

- **Fritidshjem med gode værksteder.** Vi vil nedsætte en ekspertgruppe på samme måde som fagfornyelsen i skolen, der skal udvikle formålsbeskrivelser for værkstederne, aktiviteter mv. Det skal ikke være det samme over det hele, men det er heller ikke lige meget, om der er værksteder, og hvad der foregår der.

- **Forskning i fritidspædagogik.** Vi vil fremme forskningen med et fritidspædagogisk program oven i børneforskningsprogrammet. Samtidig vi vil gøre fritidspædagogikken til en stærk del af pædagoguddannelsen.

Klubber med længere åbent

- **Klubben skal kunne holde mere åbent, og pædagogerne skal opsøge de unge, hvor de hænger ud** særligt i de områder, hvor de sociale udfordringer og ungdomskriminalitet er størst. Vi ønsker, at klubberne skal kunne åbne tidligere, så de unge kan tage derhen direkte efter skole, holde åbent om aftenen, i weekenden og på helligdage. Den udvidede åbningstid gør, at de unge tilbringer mindre tid på gaden. I dag er der allerede

en del klubpædagoger, der arbejder opsøgende. Men der er ikke et fælles lovgrundlag for de forskellige klubtilbud, og det er derfor forskelligt, om loven fastslår det som en del af deres opgave, hvilket afgør om de får tildelt ressourcer. Dermed bliver det opsøgende arbejde afhængigt af den enkelte klubs muligheder og ressourcer. I en ny lov for fritidspædagogikken vil vi fastslå, at alle fritidsinstitutioner har en opsøgende og forebyggende rolle og sikre den nødvendige økonomi.

ØKONOMI: Det koster 3 mia. kroner årligt at få selvejende fritidshjem med værksteder og dyr flere steder og 1 mia. kroner årligt at gøre klubber opsøgende og aftenåbent oven i de midler, som kommunerne allerede prioriterer til området. Til sammenligning er der blevet skåret over 2 mia. kroner årligt alene på SFO'erne siden folkeskolereformen. I nogle kommuner vil der være store udgifter forbundet med at købe bygninger eller renovere bygninger. I andre kommuner er efterslæbet især på at ansætte pædagoger og få bragt forældrebetalingen ned. Derudover vil vi afsætte 25 mio. kr. årligt til forskning i fritidspædagogik.

Mere leg på vejen og flere bemandede byggelegepladser

• **Frihed til at lave børnezoner på veje og bilfrie dage.** I dag er det svært for kommuner og borgere at indføre bilfrie dage, og vi har kun få markerede børnezoner, hvor børn må løbe ud og lege på vejen, når de kommer hjem om eftermiddagen. Vi vil ændre lovgivningen og give kommuner, borgere og civilsamfund lov til at indrette byens rum til leg permanent eller midlertidigt. Samtidig ønsker vi at lave en landsdækkende kampagne, så grundejerforeninger, andelsforeninger og almene boligforeninger bliver opmærksom på de nye muligheder. Forestil dig at kommuner og civilsamfund for eksempel kunne gå sammen om at indføre en fælles bilfri dag om måneden eller langt flere opholds- og legeområder, der med et skilt viser, at her må børn opholde sig og lege i gaden. Vi vil arbejde for at afbureaukratisere de steder, hvor national lovgivning begrænser legens vilkår lokalt.

• **Flere bemandede byggelegepladser.** Vi vil udbrede legepladser, hvor børn kan bygge, rive ned, kravle højt op, få mudder på knæene og klappe dyr. Vi er stolte af de danske byggelegepladser, og ønsker at børn i hele landet får adgang til dem. Derfor vil vi afsætte midler til at etablere og drive 20 bemandede byggelegepladser fordelt i hele landet.

- **Natur i byen.** Børn skal have meget bedre muligheder for at lege vildt i naturen. Kommuner, daginstitutioner, skoler, boligforeninger mv. skal derfor kunne trække på viden, inspiration og rådgivning fra Videncenter for Børnevenlige Byer og Legepladser med henblik på at få meget mere natur og vild leg ind i daginstitutioner, skoler, offentlige legepladser og torve.

ØKONOMI: Det koster 30 mio. kr. årligt at drive et Videncenter, som kan give rådgivning og omlægningsstøtte. Vi afsætter 100 mio. kr. årligt til en national strategi for udbredelsen af vilde legepladser - svarende til 20 selvejende, bemandede byggelegepladser. Vi vil desuden afsøge muligheden for at samarbejde med fonde.

Stærkt civilsamfund og frivilligt foreningsliv

- **Vi vil understøtte de lokale fællesskaber og aktiviteter.** Hver dag er der tusindvis af frivillige, der sørger for, at børn kommer ud i naturen, oplever kunst og lokalteater, spiller bold, lærer at binde knob og skaber fællesskaber, der får os til at mødes på kryds og tværs af baggrunde. Danmarks civilsamfund binder os sammen og faciliterer leg og sport, mens de holder hånden under tusindvis af børn og fællesskaber. Men mange steder oplever man færre frivillige, snærende regler og økonomisk smalhals i de forskellige foreninger. Vi ønsker at styrke det civile samfund og de mange aktiviteter ved at udvikle nye partnerskaber mellem kommuner og frivillige foreninger, hvor vi også afsætter midler til at understøtte og styrke de konkrete aktiviteter, så civilsamfundet også for fremtiden kan blive ved med at være den uvurderlige ressource for hele vores samfund, som det er i dag.

ØKONOMI: Derudover afsætter vi 100 mio. kr. årligt til at styrke civilsamfundsorganisationer over hele landet.

Faktaboks

- Et voksende antal videnskabelige undersøgelser viser en sammenhæng mellem at være ude i naturen og fysisk aktivitet samt mental trivsel.
- Otte ud af ti af de 8-15-årige børn, svarer at naturen gør dem meget glade, og 44 procent vil gerne være mere eller meget mere ude i natur og grønne områder.
- Knap halvdelen af alle børn har en profil på sociale medier, når de fylder ti år.
- 63 procent af børnene i 4. klasse angiver, at det at sidde med en telefon eller computer er blandt de aktiviteter, de bedst kan lide efter skole. I 7. klasse er tallet steget til 74 pct.

Økonomioversigt

	Mia. kr.
Vuggestuer og børnehaver	3,7
Folkeskole	7,1
Fritidspædagogik og leg	4,3
<hr/>	
SUM	15,0

Note: På grund af afrunding til nærmeste 100 mio. kr. summerer de enkelte elementer ikke nødvendigvis til totalen.

Finansiering

Børneløftet er finansieret gennem Radikale Venstres 2030 plan, hvor vi foreslår en ny generationskontrakt og gennem reformer på særligt seniorområdet frigiver ressourcer til at investere i de næste generationer, klima og uddannelse.

radikale **B**